

Bančna luknja: neznanje, sprenevedanja in laži

Skrbno spremljamo delo Preiskovalne komisije Državnega zbora RS o ugotavljanju zlorab v slovenskem bančnem sistemu ter ugotavljanju vzrokov in odgovornosti za že drugo sanacijo bančnega sistema v samostojni Sloveniji (dalje: komisija). Spremljamo tudi pisanje, izjave in razprave ob kriminalistični preiskavi Nacionalnega preiskovalnega urada (NPU) v Banki Slovenije (BS) in pri dveh ocenjevalcih premoženja bank. V tem primeru ne gre za revizorski hiši, kot pišejo nekateri mediji, temveč za EY Svetovanje, d. o. o., in Deloitte Svetovanje, d. o. o.; sorodni EY Revizija d. o. o. in Deloitte d. o. o. morata delati po mednarodnih računovodskih standardih, svetovalnima družbama ni treba. Še več, pogodbeno sta se ogradili od izhodišč in rezultatov svetovanja BS. S 'hipotetičnim likvidacijskim vrednotenjem aktive bank' sta znižali vrednosti terjatev in zavarovanj zanje za 71 odstotkov in s povečanjem oslabitev kreditov omogočili izbris delnic in podrejenih obveznic v NLB, NKBM, Abanki in leto kasneje še v Celjski banki.

Ko bivša predsednica vlade in član komisije razpravljata o previsoki dokapitalizaciji saniranih bank, navajata samo Skupino NLB s 16,2-odstotno kapitalsko ustreznostjo, ne pa 22,6-odstotne kapitalske ustreznosti banke same, NLB d. d. (najmanjša zahtevana, 9-odstotna kapitalska ustreznost, velja zanjo). NKBM je seveda predaleč od Ljubljane, da bi poznali njene številke: 25,1 odstotka za skupino in 28,1 odstotka za NKBM d. d. (najvišja med vsemi evropskimi bankami). Ko bivša predsednica razlaga, da previsoka vlaganja in prevelik javni dolg niso nič hudega, saj je vložen kapital še vedno v bankah, očitno ne ve, da je NKBM že podarjena skladu Apollo in Evropski banki za obnovo in razvoj (EBRD) z 1 milijardo kapitala vred.

Nemčija ima v državni, deželni ali lokalni lasti tri četrtine bank, samo četrtina je zasebna in tuja. Podobno je v Avstriji. Pri nas so vse banke državne (beri podržavljene), čeprav so bile v lasti zaposlenih in po naravi regionalne: NKBM za Podravje in Pomurje, Celjska za savinjsko-šaleško regijo, Gorenjska za Gorenjsko, Banka Koper za Primorsko itd. Vendar za njih veljajo enaka pravila o državnih pomočeh kot za državne banke velikih držav. Pet največjih bank v slovenski lasti, ki so imele konec leta 2013 kar 49,3-odstotni tržni delež, je oziroma bo za bagatelo prodanih tujcem, še 2 domači banki sta bili prisilno likvidirani. Gre za edinstven 'dosežek' v svetovnem merilu. Slovenija je brez bančne hrbtenice, kapitalski trg je uničen. Kako nepremišljene in škodljive so bile politične poteze države, ne samo v bankah, tudi v podjetjih! Krka, Luka Koper, Gorenje, Kolektor, Domel idr. so uspešni, ker vodstva izbirajo iz vrst zaposlenih in vsi skrbijo, da bodo imeli delo sami in njihovi potomci. Ni jim težko v času krize stisniti pas pri plačah, samo da preživijo in se razvijejo.

Poslanci in javnost očitno ne vedo, da je bil vsak kredit zavarovan z dvakratnikom nepremičnin ali delnic dobrih podjetij, na primer Pivovarne Laško, Radenske, ACH, Letrike, Mercatorja itd. Četudi vrednost nepremičnin pade za 20-30 odstotkov, še vedno ostane 140-160 odstotkov zavarovanja za slabi kredit. Razprodaja zastavljenih podjetij je bila glavni namen Evropske komisije. Ustanovitev slabe banke (DUTB), izničenje kapitala četrtine državljanov z razvrednotenjem zavarovanj (ne samo kreditov), njihov prenos na DUTB je bila pot do razprodaje. Za šestino vrednosti so ta podjetja prešla v last tujih skladov in družb, davke bodo plačevala v davčnih oazah, pri nas pa bo vse več revščine. Nobena od držav Evropske unije ni prenašala premoženja iz bank na slabo banko z diskonti, samo Slovenija je to storila, kot je pokazalo poročilo bruselskega inštituta Bruegel.

Ko guverner BS govori o visokem deležu slabih terjatev v naših bankah, izpusti podatke, da je stopnja pokritosti takih terjatev z oslabitvami najvišja v EU. Pred izbrisom delnic in podrejenih obveznic je imela NKBM za 848 milijonov evrov oslabitev in jih je morala zaradi načrtovane razlastitve povečati še za 457 milijonov evrov, skupaj na 1,3 milijarde ali 85 odstotkov vseh (dobrih in slabih) kreditov podjetjem; imela pa je še dobri dve milijardi (dobrih) zavarovanj za kredite. V prvih štirih mesecih tega leta so banke sprostile za 23 milijonov evrov oslabitev, medtem ko so še lani v tem času oblikovale za 60 milijonov evrov oslabitev. Ko guverner govori, da so ponovni stresni testi (obremenitveni preizkusi) slovenskih bank v letu 2014 potrdili višino dokapitalizacij v decembru 2013, zamolči, da so to dosegli tako, da so izhodišča (npr. spremembo količnika kapitalske ustreznosti v obdobju 2014-2016 po neugodnem scenariju) postavili še bolj črnogledno kot leto prej, daleč najbolj negativno v vsej EU.

Guverner ne pove, da je BS sama napravila stresne teste in jih objavila maja 2013 - primanjkljaj kapitala za doseganje minimalne kapitalske ustreznosti v letu 2014 je znašal 228 milijonov evrov po osnovnem scenariju in 1,46 milijarde po neugodnem. Primanjkljaj vseh bank v Sloveniji za normalno kapitalsko ustreznost naj bi v letu 2014 po osnovnem scenariju narasel na 954 milijonov, kar je bistveno manj, kot so potem za 30 milijonov evrov prerokovali tuji svetovalci. Ker so bile napovedi BS, čeprav bistveno milejše kot napovedi Evropske komisije in ECB, še vedno preveč pesimistične, so bile tudi tako dobljene številke previsoke. BS je na primer predvidela + 0,5-odstotno rast bruto domačega produkta (BDP) v letu 2014, dejansko je bila + 3,0-odstotna. Napoved BS o rasti BDP v letu 2014 torej zanika besede guvernerja, da so bile vse ocene za rast v letu 2014 negativne. Tekoči podatki Statističnega urada Slovenije (SURS), objavljeni 29. 11. 2013, so kazali rast

BDP glede na prejšnje četrletje že od prvega četrletja 2013 naprej in so bili kasneje, pred novimi stresnimi testi, še popravljeni navzgor. V zadnjem četrletju 2013 je bila rast BDP že 1,3-odstotna glede na predhodno četrletje oziroma 1,9-odstotna glede na isto četrletje prejšnjega leta. Ker so bile napovedi za Nemčijo in EU pozitivne, bi morale biti take tudi za Slovenijo kot veliko izvoznico. Tudi zahtevani donosi na 10-letne slovenske obveznice so od sredine leta 2013 padali.

Čudimo se, da poslanci ne poznajo objavljenih izsledkov raziskovalnih novinarjev in strokovnjakov. Če za to nimajo dovolj časa, bi pričakovali, da jim ustrezne izvlečke pripravijo strokovne službe. Lahko bi medse povabili strokovnjake in preiskovalne novinarje, ki so objavili najpomembnejše podatke o 'ropu stoletja' v Sloveniji. Delo je že 6. aprila 2013 pisalo, da naj bi Slovenija bila 'zdaj tarča klasičnega špekulantskega diriganega napada na državo'. Mediji in strokovnjaki so veliko pisali o 'finančnih morskih psih', ki so se lotili tudi Slovenije. Med njimi je tudi ameriška banka Goldman Sachs ('banka, ki vodi svet'). Sloveniji je posojala v času krize po visokih obrestnih merah (5,85 odstotka v dolarjih), z deviznim tveganjem in brez možnosti predčasnega poplačila. Predsednik Evropske centralne banke (ECB) Mario Draghi, ki se trudi preprečiti preiskave kriminalistov, je nekdajni uslužbenec Goldman Sachsa. Predsednik Evropske komisije v času sanacije bank Jose Manuel Barroso je sedaj svetovalec te banke. Goldman Sachs je deveti največji lastnik sklada Apollo Global Management, ki je dobil v dar našo NKBM (20-odstotni lastnik Apolla je pokojninski sklad javnih uslužbencev Kalifornije, ki bodo tako imeli višje pokojnine na račun naših obubožanih upokojencev).

Brez domačih kolaborantov seveda ni šlo. Državni sekretar Dejan Krušec je februarja 2012 prišel na ministrstvo za finance iz ECB in se leta 2013 vrnil v ECB. Poskrbel je za izdajo zakona o ukrepih za krepitev stabilnosti bank (ZUKSB) in slabo banko, BS pa je pripravila spremembo zakona o bančništvu: za delnice bank ne velja pravilo iz zakona o gospodarskih družbah, da se morajo glasiti najmanj na en evro ali njegov večkratnik. Tako so pripravili pravne osnove za zamenjavo obresti na državne obveznice v delnice NKBM po ceni 1,3 centa, medtem ko smo iz-

brisani lastniki NKBM plačevali po 27 evrov za delnico, nad dvatisočkrat več. Država je drugim delničarjem nakup delnic po tej ceni prepovedala. Komisija in NPU še nista raziskovala, kako je država leta 2013 povečala število delnic NKBM od 39 milijonov na 323 milijonov in tako strmo glavila ceno delnice od 5,4 evra na 0,1 evra.

Naslednji državni sekretar na ministrstvu za finance Mitja Mavko je poskrbel za razlastitev imetnikov delnic in podrejenih obveznic ter je po nareku Evropske komisije in BS pripravil novelo zakona, ki je omogočila izbris. Danes je za nagrado svetovalec direktorja EBRD v Londonu, ki je skupaj z Apolloom lastnica NKBM. Njegova sodelavka Katja Špur je postala svetovalka direktorja v Medameriški razvojni banki v Washingtonu. Predsednica vlade naj bi postala podpredsednica Evropske komisije, vendar so ji rojaki to preprečili. Komisija naj ugotovi, kdo je predlagal Manssona in Nyberga za vodstvo slabe banke, izvajalce stresnih testov in pregleda aktive bank za 30 milijonov evrov (stokratnik cene za Španijo), zakaj za njih niso veljala pravila o javnih naročilih, kdo je podpisal uničujoče zahteve za zniževanje bilanc bank itd. Tudi guverner Jazbec je bil pred nastopom funkcije v BS svetovalec Svetovne banke, EBRD in Mednarodnega denarnega sklada (IMF).

Vlada je NKBM prodala poldrugo leto pred rokom in dobila plačilo 9 mesecev pred njim, čeprav bi lahko dobila dividendo za leto 2015 namesto kupca in še ugodnejšo ceno za razprodajo. Tako bi počakala na odločitev ustavnega sodišča in ravnala kot pravna država.

Dr. Peter Glavič

izbrisani mali lastnik NKBM,
zaslužni profesor Univerze v Mariboru

*Slovenija je brez
bančne hrbtenice,
kapitalski trg je
uničen. Gre za
edinstven 'dosežek'
v svetovnem merilu*